

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 580/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Stavebné bytové družstvo I Košice**, Vojenská 14, Košice, IČO 31 661 734, zastúpeného HUSAR AND PARTNERS S.R.O., Vojenská 14, Košice, proti uzneseniu Mestského súdu Košice č. k. 40C/82/2011-537 z 30. júla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. augusta 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením mestského súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia o zamietnutí sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu o výške náhrady trov konania. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť mestskému súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom pôvodne pred Okresným súdom Košice I sa 31 žalobcov domáhalo proti sťažovateľovi ako žalovanému zaplatať 88 630,80 eur s príslušenstvom a uloženia povinnosti vypratať priestory nachádzajúce sa na prízemí bytového domu. Okresný súd rozsudkom z 12. mája 2022 v spojení s opravným uznesením z 3. augusta 2022 okrem iného zaviazal sťažovateľa povinnosťou vypratať a odovzdať sporné priestory a v prevyšujúcej časti vylúčil žalobu na samostatné konanie, v ktorom bude rozhodnuté aj o trovách celého konania. Sťažovateľ podal proti rozsudku vo výroku ukladajúcom povinnosť vypratať priestory odvolanie, no v priebehu odvolacieho konania vzali žalobcovia v časti žalobu späť z dôvodu, že 24. apríla 2023 došlo k odovzdaniu priestorov, ktorých vypratania sa dožadovali v súdnom konaní. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn.

5Co/175/2023 z 29. septembra 2023 čiastočné späťvzatie žaloby pripustil a žalobcom priznal proti sťažovateľovi náhradu trov prvoinštančného i odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

3. Po jeho právoplatnosti bola sťažovateľovi uznesením mestského súdu z 21. decembra 2023 vydaným vyšším súdnym úradníkom uložená povinnosť nahradiť žalobcom spoločne a nerozdielne trovy konania vo výške 6 685,67 eur pozostávajúce zo zaplateného súdneho poplatku a trov právneho zastúpenia za päť úkonov. Výšku odmeny pri zastupovaní 30 strán sporu mestský súd určil v súlade s § 13 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

4. Následnú sťažnosť sťažovateľa zamietol sudca mestského súdu napadnutým uznesením. Na sťažnostnú námietku sťažovateľa o neúčelnosti a nepotrebnosti výdavkov vynaložených na zastupovanie tridsiatich žalobcov, keďže v prejednávanej veci nejde o nerozlučné procesné spoločenstvo a žalobu mohol podať s plným úspechom ktorýkoľvek z vlastníkov bytov v bytovom dome, mestský súd uviedol, že už nemohol preskúmať odôvodnenosť priznania náhrady trov konania žalobcov, keďže o priznaní nároku všetkým žalobcom bolo už právoplatne rozhodnuté. Pripomenul, že pánom sporu je žalobca (resp. žalobcovia) a že k ukončeniu konania pripustením späťvzatia žaloby došlo zavinením sťažovateľa, ktorý vypratol predmetné nehnuteľnosti až po rozhodnutí súdu prvej inštancie, v dôsledku čoho vzniklo všetkým žalobcom právo na náhradu trov konania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ namieta, že mestský súd rozhodol arbitrárne a neposkytol odpovede na ním nastolené otázky, keď nesprávne vyhodnotil obsah jeho sťažnostných námietok. Nespochybňoval nárok žalobcov na náhradu trov konania, ale ich výšku, konkrétne účelnosť priznaných trov a nesprávnu aplikáciu § 251 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Argumenty mestského súdu v napadnutom uznesení sa netýkajú podstaty sťažnostných námietok. Mestský súd rovnako nereagoval ani na námietku sťažovateľa, že právny zástupca doložil plnú moc na zastupovanie vlastníkov 21 bytov, no mestský súd aj v prípade plnej moci, ktorú udelili manželia, týmto osobám (nesprávne) priznal právo na náhradu trov konania samostatne.

6. Mestský súd založil svoje rozhodnutie o výške trov konania na ústavne neakceptovateľnom výklade § 251 CSP. Rozhodol iba na základe mechanického výpočtu, vychádzajúc iba z počtu zastúpených žalobcov bez posúdenia veci v širších súvislostiach, účelnosťou a existenciou samostatného procesného spoločenstva. Sťažovateľ aj v ústavnej sťažnosti opakuje, že v prejednávanej veci mohol s úspechom podať žalobu ktorýkoľvek zo žalujúcich spoluvlastníkov. Ak sa napriek tomu rozhodli podať žalobu všetci, mestský súd mal na uvedené prihliadnuť pri rozhodovaní o trovách konania (z pohľadu ich účelnosti). Podľa sťažovateľa bolo cieľom zastupovania všetkých spoluvlastníkov len priznanie zjavne neprimeranej odmeny z dôvodu násobenia tarifnej odmeny počtom zastupovaných vlastníkov bytov.

7. Sťažovateľ ďalej namietal, že na strane žalobcov bolo 30 podielových spoluvlastníkov s rozdielnou výškou spoluvlastníckych podielov, každý z nich mal mať podľa názoru sťažovateľa nárok iba na náhradu trov konania v rozsahu rovnajúcom sa výške jeho spoluvlastníckeho podielu

na vypratávaných nehnuteľnostiach. Okrem toho sú sporné priestory súčasťou bytového domu a túto žalobu mohol podať správca bytového domu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie v bode 1 označených základných práv sťažovateľa napadnutým uznesením mestského súdu, ktorým bola zamietnutá sťažnosť proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania, z dôvodu argumentácie netýkajúcej sa sťažnostných námietok, ako aj ústavne neakceptovateľného výkladu ustanovenia § 251 CSP.

9. Zohľadňujúc sťažnostné námietky smerujúce proti rozhodnutiu všeobecného súdu o výške náhrady trov konania, ústavný súd v prvom rade poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd sa k problematike trov konania stavia nanajvýš rezervovane, podrobuje ju obmedzenému ústavnoprávnemu prieskumu, pričom k zrušeniu napádaného výroku o trovách konania pristupuje skutočne iba výnimočne. Tento prístup vychádza z názoru, že rozhodnutie o trovách konania má vo vzťahu k veci samej jednoznačne akcesorickú povahu a samo osebe väčšinou nedosahuje takú intenzitu, ktorá je spôsobilá porušiť základné práva a slobody, akokoľvek sa môže účastníka konania citelne dotknúť. To však ale neznamená, že rozhodnutiami o trovách konania nemôže dôjsť k porušeniu práv sťažovateľa. Otázka náhrady trov konania môže nadobudnúť ústavnoprávnú dimenziu v prípade takého postupu všeobecného súdu, ktorý je založený na celkom zjavne nesprávnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení zákona upravujúcich náhradu trov konania, v ktorom sú obsiahnuté črty svojvôle, a taktiež v prípade, ak je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania celkom nedostatočné, t. j. nepreskúmateľné (obdobne napr. I. ÚS 122/2024, I. ÚS 545/2024).

10. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia (napr. IV. ÚS 418/2023).

11. Na úvod sa ústavný súd stotožňuje s pochybnosťami sťažovateľa nad spôsobom, akým sa mestský súd v napadnutom uznesení vysporiadal s ním tvrdenými skutočnosťami.

12. Sťažovateľ nespochybňoval, že je povinný nahradiť trovy konania, pretože zaviniť jeho zastavenie tým, že plnil žalobcom, v dôsledku čoho vzali žalobu (v splnenej časti) späť. Podľa ústavného súdu sa aj náhrada trov konania priznaných podľa § 256 ods. 1 CSP (ako tomu bolo v prejednávanej veci) vzťahuje na účelne vynaložené trovy. Ide o vyjadrenie všeobecného princípu, že nárok na náhradu trov konania je úzko spätý s účelnosťou ich vynakladania pri uplatňovaní práva na súdnu ochranu. Účelnosť vynaložených trov konania však nie je predmetom prieskumu v prvej rovine rozhodovania o „nároku“ na náhradu trov konania, tak ako to svojou argumentáciou naznačuje mestský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia. V tejto rovine všeobecný súd v súlade s § 255 CSP musí u jednotlivých strán sporu zohľadňovať pomer ich úspechu na prejednávanej veci, t. j. na predmete konania, ktorý následne vyjadrí

percentuálne. Inými slovami, jediným kritériom pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov je pomer úspechu strany sporu vo veci. Odkazujúc na odôvodnenie napadnutého uznesenia (bod 4 tohto uznesenia), možno konštatovať, že mestský súd sa sťažnostnými námietkami sťažovateľa týkajúcimi sa druhej roviny rozhodovania o výške náhrady trov konania *de facto* nezaoberal.

13. Ústavný súd si je vedomý, že v minulosti už rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania (porov. I. ÚS 90/2024), napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky (II. ÚS 82/09, I. ÚS 119/2012, II. ÚS 536/2018), ako aj v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (I. ÚS 423/2010, IV. ÚS 513/2018). No zároveň na tomto mieste opakovane zdôrazňuje výnimočnosť svojho kasačného zásahu do napádaných výrokov o trovách konania.

14. K zdržanlivému prístupu sa prikláňa aj v okolnostiach prejednávanej veci, a to prihliadajúc na podstatu druhej námietky sťažovateľa spočívajúcu v tvrdení o ústavne neakceptovateľnom výklade § 251 CSP. Sťažovateľ zastáva na rozdiel od mestského súdu právny názor, že v prípade samostatného procesného spoločenstva žalobcov nemožno považovať za odôvodnené a účelne vynaložené výdavky za právne úkony právneho zástupcu realizované nad rámec zastúpenia iba jedného zo žalobcov, inými slovami, nesúhlasí s násobením odmeny počtom žalovaných.

15. S touto výhradou sťažovateľa sa ústavný súd v okolnostiach prejednávanej veci nestotožňuje.

16. Právna úprava § 13 ods. 2 vyhlášky pri výpočte odmeny advokáta výslovne nerozlišuje medzi samostatným a nerozlučným procesným spoločenstvom.

17. V jednej línii rozhodovacej činnosti všeobecných súdov pri rozhodovaní o výške náhrady trov právneho zastúpenia, ktorú ústavný súd identifikoval, všeobecné súdy priznávajú náhradu trov právneho zastúpenia aplikovaním § 13 ods. 2 vyhlášky vo výške zníženej základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorú následne vynásobia počtom zastúpených osôb bez toho, aby sa zaoberali povahou spoločenstva týchto účastníkov (napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 222/2012, uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 17 Co 931/2014 zo 16. decembra 2015). V uznesení sp. zn. 3 M Cdo 1/2011 z 20. septembra 2012 najvyšší súd uviedol, že nepovažuje skutočnosť, či išlo o účastníkov, ktorých procesné postavenie malo povahu nerozlučného procesného spoločenstva alebo samostatného procesného spoločenstva, za relevantnú, a to z toho dôvodu, že trovy svojho zastupovania si hradí každý účastník sám, a to bez ohľadu na povahu procesného spoločenstva, v ktorom vystupuje (m. m. I. ÚS 339/2019, porov. IV. ÚS 418/2023).

18. V rozhodovacej činnosti všeobecných súdov sa však objavuje aj iný prístup. V týchto prípadoch všeobecné súdy nepovažovali úkony právnej služby advokáta za spoločné úkony v zmysle § 13 ods. 2 vyhlášky v prípadoch nerozlučného spoločenstva účastníkov. Pri nerozlučnom spoločenstve platia úkony jedného zo spoločníkov aj pre ostatných spoločníkov, ide o také spoločné práva a povinnosti, že sa rozsudok musí vzťahovať na každého, kto vystupuje na strane žalobcu alebo žalovaného, rozhoduje sa o nich v jednom výroku, ktorý vyznieva proti všetkým nerozlučným spoločníkom rovnako (priaznivo alebo nepriaznivo). Podľa tejto judikatúry aj keď advokát robí určitý úkon v mene viacerých spoločníkov v nerozlučnom spoločenstve, má sa považovať stále za jeden úkon, a nie za úkon spoločný (uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 23 Co 12/2015 z 27. apríla 2017, uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 5 Co72/2013 z 30. apríla 2013).

Uvedený postup všeobecného súdu pri výpočte trov právneho zastúpenia potvrdil aj ústavný súd, keď v uznesení č. k. II. ÚS 455/2011-7 zo 6. októbra 2011 preskúmal napadnuté uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 3 Co 153/2010-175 z 13. apríla 2011, v ktorom krajský súd vychádzal z rovnakého právneho záveru, že § 13 ods. 2 vyhlášky sa nevzťahuje na nerozlučné spoločenstvo, ale len na spoločenstvo samostatné. Ústavný súd v tomto prípade dospel k záveru, že uvedený výklad ustanovení právnych predpisov zo strany všeobecného súdu nemožno označiť za ústavne nekonformný alebo nezodpovedajúci dikcii aplikovaných zákonných ustanovení (m. m. I. ÚS 339/2019).

19. Z ústavnoprávneho hľadiska odrážajúceho požiadavky základného práva na súdnu ochranu môžu v určitých prípadoch popri sebe obstať dokonca aj dve rozhodnutia všeobecného súdu vyhodnocujúce parciálnu procesnú otázku v obdobných skutkových okolnostiach úplne odlišne. Inými slovami, ľudskoprávna korektnosť rozhodnutia všeobecného súdu nemusí byť v každom prípade identifikovaná výlučne s jediným do úvahy prichádzajúcim riešením. Priestor na uplatnenie tohto názoru nadobúda osobitú šírku práve pri rozhodovaní otázok, ktoré meritórny spor skôr procesne dopĺňajú (napr. trovy konania), než by tvorili jeho materiálnu súčasť (II. ÚS 122/2020).

20. Ústavný súd sa nepriklonil ani k jednej z uvedených línií rozhodovacej činnosti, zdôrazňujúc, že jeho úlohou nie je zjednocovať judikatúru všeobecných súdov (napr. I. ÚS 122/2024, IV. ÚS 418/2023, IV. ÚS 39/2024).

21. Vrátiac sa k okolnostiam prejednávanej veci, ak ústavný súd vyhodnotil ako ústavne akceptovateľný aj taký prístup všeobecných súdov, ktoré pri priznávaní náhrady trov právneho zastúpenia zníženu sadzbu tarifnej odmeny advokáta (§ 13 ods. 2 vyhlášky) vynásobia počtom zastúpených osôb bez ohľadu na povahu procesného spoločenstva, teda aj v prípade nerozlučného spoločenstva, zakladá to dostatočný základ pre záver ústavného súdu o ústavnej udržateľnosti rovnakého postupu mestského súdu za situácie, keď samotný sťažovateľ tvrdí, že na strane žalobcov išlo o samostatné procesné spoločenstvo.

22. Tým je zároveň daná aj odpoveď na námietku sťažovateľa o udelení plnej moci manželmi ako bezpodielovými spoluvlastníkmi bytov v bytovom dome a následnej potrebe rozlišovať medzi 21 udelenými plnými mocami a počtom žalobcov pri priznávaní násobku sadzby tarifnej odmeny ich advokáta.

23. Zo sťažnostnej argumentácie tak napokon možno vyvodiť, že násobenie tarifnej odmeny počtom zastupovaných osôb sťažovateľ nepovažuje za ústavne udržateľné ani v prípade samostatného ani v prípade nerozlučného procesného spoločenstva. Možno si teda položiť (rečnicky) otázku, kedy vlastne (v akom inom type procesného spoločenstva) by sťažovateľ takýto postup považoval za vhodný?

24. Vo vzťahu k ostatným námietkam sťažovateľa (bod 7 tohto uznesenia) ústavný súd uvádza, že z pripojenej sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka vyplýva, že ich prvýkrát uplatnil až v ústavnej sťažnosti. Základ pre rozhodovanie ústavného súdu je pritom urobený už predchádzajúcou rozhodovacou činnosťou orgánu verejnej moci (napr. Vernarský, M. Ústavná sťažnosť a opravné prostriedky v civilnom procese. Justičná revue, roč. 68, č. 3/2016, s. 248). Princíp subsidiarity zasahuje aj do argumentačnej (vecnej) časti ústavnej sťažnosti a sťažovateľ je povinný podľa judikatúry ústavného súdu uplatniť v konaniach predchádzajúcich ústavnej sťažnosti rovnakú argumentáciu, ako uplatňuje v návrhu na konanie o ústavnej sťažnosti. Uvedené

je zároveň aj vyjadrením zásady sebaobmedzenia a minimalizácie zásahov ústavného súdu do činnosti všeobecných súdov. Ústavný súd má tak kompetenciu zasiahnuť, len keď všeobecné súdy v rámci konania poskytnutému sťažovateľovi zlyhajú.

25. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd uzatvára, že napriek vytknutým nedostatkom napadnuté uznesenie mestského súdu nesignalizuje závažný procesný exces a ani zásah do základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

26. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá v celom rozsahu, bolo bez opodstatnenia zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. októbra 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu